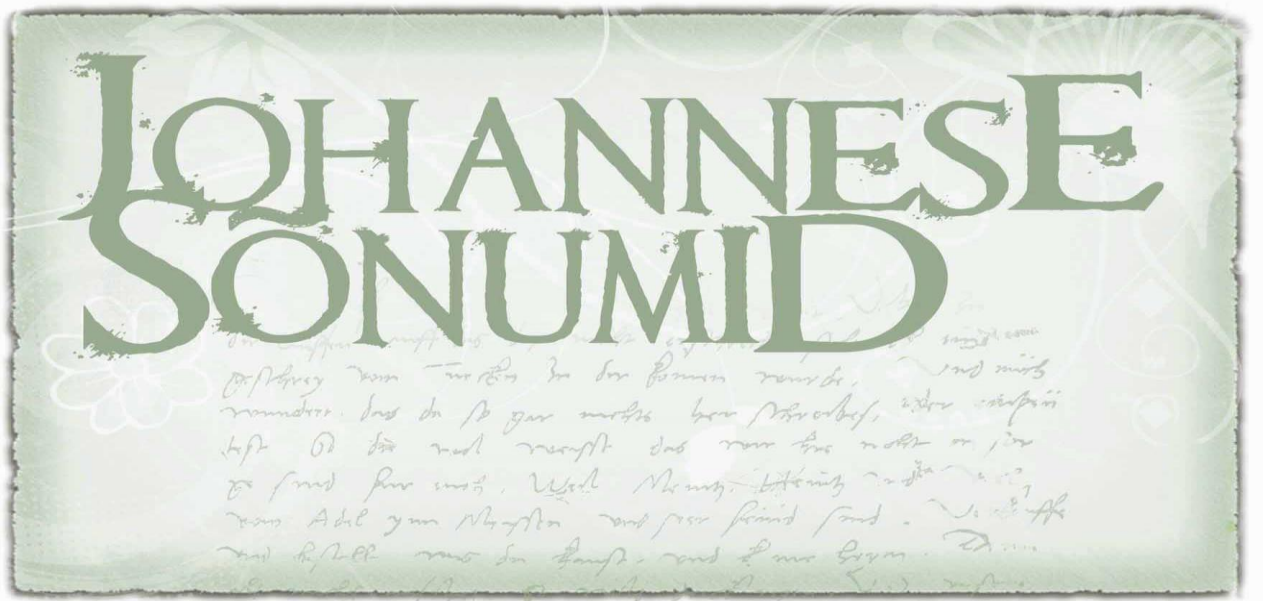

EELK Haapsalu Püha Johannese kogudus JAANUAR 2023

Palve toob rahu sõjaolukorras

On suur au kirjutada Johannese Sõnumitele algava aasta esimest juhtkirja! Kirjutama hakates meenus mulle mu 2013 lahkunud vanaisa Oskar. Pool aastat enne ta lahkumist salvestasin ma tema mälestusi. Ta oli 1943 stepirindel põlevast lennukist Dnepri kohal alla hüpanud, oli kolmemehelisest meeskonnast ainus ellujääja. Ootamatu moment, äratundmise, kohtumise hetk tema loos oli minu jaoks tema kirjeldus, kuidas ta – tollal veel noor kollanokk – oma lootusetus olukorras rinde kohal langevarjus rippumist meenutas: *See vananaistesuve põldude õhk ja päikesepaiste – ma sain esimest korda eredalt aru, et elu on kaunis!*

Ta ei näinud 2014. aastal nende samade kollaste põldude kohal alla tulistatud reisilennuki rususid, ta lahkus enne. Aga tema teine tunnistus, et ta usub Jumalat, liigutas mind tugevalt. Ma mõistan nüüd, et tema tunnistus pani mind taas liikuma kiriku suunas.

Me ei näe oma ajahorisondil Jumala plaani, see on alati suurem ja mitmekihilisem, kui me hoomata oskame.

Karin palus mul paar rida kirjutada ka Optina palve taustast. Selle palve leiab 2022 detsembrikuu Johannese Sõnumitest. Usuteaduse Instituut, kus me õpime tulevaste ortodoksi vaimulikega paar aastat koos, alustab sessipäevi õigeusu palvusega ja lõunapalvuse peab keegi meie luterlikest õpetajatest. 2020 sügisel, kui asusin õppima, andis isa Aabraham Tölpt selle mulle kooli kabelis ette lugeda, sealt jäi see palve minu südamesse. Huviliste jaoks lisan paar netilinki:

<https://orthodoxdiary.com/2020/09/15/the-holy-elders-of-optina/>

<https://orthochristian.com/74360.html>

Optina klooster on Kaluugas asuv vana ortodoksi usuhäll, sellest peaks kirjutama keegi, kes ise sellesse traditsiooni kuulub. Aga tänases kontekstis on märgiline, et bolševikud mõrvasid selle kloostri asukaid. Sealsed mungad elasid pidevas ootuses, et hukkaja prõmmib nende kambri uksele. Neis oludes sündis see palve.

Bolševike riik tegi hiljem kloostrisse gulaagi, vangilaagri Kozelsk-1. Need 5000 Katõnis mõrvatud poola ohvitseri, keda poolakad siiani unustada ei saa, koondati sinna, viidi surma sealt.

Nüüd seda lugu tervikuks sidudes tulen ma taas Ukraina põldude ja sõja juurde ning tahan teile välja tuua sellise aspekti: kui me oma pilgu ajas kolm sajandit tagasi pöörame, siis avastame Euroopa südames suure riigi, Rzeczpospolita Obojga Narodów Regnum Serenissima Poloniae. Poola, Leedu

ja suure osa Ukraina alade kohal laiub riik, millele omistatakse Euroopa esimese konstitutsiooni sünniaastal 1791. Poola, kes ei ole unustanud Katõni, aitab Ukrainat ilmselt kõigist kõige rohkem. Seal on tänaseks sündinud uus liit ja aeg näitab, mis see endaga kaasa toob.

Jumal on oma suurt plaani täide viimas. *Meie ei tea, mis see on, aga me võiks seda kohelda usalduse ja äratundmise helgusega: Tema teab, mis Ta teeb, Ta teeb õigust ja õigeks kõik, mida meie inimestena oma madalast vaatest praegu veel ei näe.*

Ja ma mõtlen, et me võiksime Optinast oma igapäeva kaasa võtta veel ühe väikese nõuande sealselt pühakult, staarets Anatoli Potapovilt: *Ära kurda, et sa ei mõista kirikut, et kirik on sulle igav. Tee ise midagi! Võta too kasvõi kaunistuseks lilli ja oksti ja sa näed, kirik muutub sulle huvitavaks!*

Siim Kallas, *stud theol.*

KOGUDUSE TEGEVUSKAVA JAANUARIS.

P, 1. jaanuar kl 11 uusaasta jumalateenistus armulauaga. Jeesuse nimepäev. Teenivad piiskop Tiit Salumäe ja Kalle Jätsa. Organist Lia Salumäe (toomkirik).

T, 3. jaanuar kl 10.30 Vabadussõjas võidelnute mälestuspäev. Helistatakse kirikukelli.

Kogunemine Vabadussamba juures. Palvus piiskop Tiit Salumäe.

R, 6. jaanuar kl 9 hommikupalvus. Teenib piiskop Tiit Salumäe. (Jaani kirik).

Kl 14 kolmekuningapäeva jõulupidu Haapsalu linna eakatele. Korraldab Haapsalu linnavalitsus. Päevajuht abipraost Küllike Valk Esinevad Haapsalu koguduse segakoori ansambel Lia Salumäe juhatusel ja laulustuudio DoReMi Anne Pääsukese juhatusel. Organist Lia Salumäe (toomkirik).

P, 8. jaanuar kl 11 Kristuse ristimispüha jumalateenistus armulauaga. Lastekirik. Teema: Ristimise and. Teenivad vikaarõpetaja Kristel Engman ja Teno Ilves. Orelil Marge Kivi (toomkirik).

R, 13. jaanuar kl 9 hommikupalvus. Teenib piiskop Tiit Salumäe. (Jaani kirik) **Kl 13.30** teetund (Jaanisaal).

L, 14. jaanuar kl 12 – „Piibel köögis“ – ühine söögi valmistamine ja piiblitund. Küläs õpetaja Triin Käpp. (Nurga talus. Registreerimine: Maria Strauss 53583276).

P, 15. jaanuar kl 11 2. pühapäev pärast ilumispüha. Jumalateenistus armulauaga. Teema: Jeesus ilmutab oma jumalikku väge. Teenivad õpetaja emer. Ants Leedjärv ja stud. theol Siim Kallas. Organist Tooni Leedjärv (toomkirik).

R, 20. jaanuar kl 9 hommikupalvus. Teenib stud. theol Siim Kallas. (Jaani kirik).

P, 22. jaanuar kl 11 3. pühapäev pärast ilumispüha. Jumalateenistus armulauaga. Lastekirik. Teema: Jeesus äratav usule. Teenivad: piiskop Tiit Salumäe ja stud. theol. Tiina Kütt. Organist Lia Salumäe. (toomkirik).

R, 27. jaanuar kl 9 hommikupalvus. Teenib piiskop Tiit Salumäe (Jaani kirik).

L, 28. jaanuar kl 17 õhtupalvus Taize lauludega. Teenivad: piiskop Tiit Salumäe ja muusikud. Organist Lia Salumäe. (Toomkirik).

P, 29. jaanuar kl 11 4. pühapäev pärast ilumispüha. Jumalateenistus armulauaga. Teema: Loodusjõudude Issand. Teenivad piiskop Tiit Salumäe ja Kalle Jätsa. Organist Lia Salumäe (toomkirik).

PEAPIISKUPI LÄKITUS JÕULUPÜHADEKS JA ALGAVAKS ISSANDA AASTAKS 2023.

Jõulukirikus tuttavate ja armsate jõulukoraalide laulmise vahel kõlav jõuluevangeelium puudutab kõiki hingekeeli. Silme ette kerkivad kujutuspildid lõkketule ääres end soojendavatest karjustest, kelleni jõuab taevane inglikoori laul Jumala aust ning rahust maa peal, millest inimestel on hea meel. Seekordsed jõulud ei saabu meie maailmajaos paraku *rahuga maa peal*, sest Ukraina kannatab Venemaa agressiooni all ning sõjarahutus tungib sealt, kuhu pommid kukuvad, veel tuhandete

kilomeetrite kaugusele üle Euroopa. Sel aastavahetusel tuleb oma esimesed jõulud võõrsil veeta miljonitel Ukraina sõjapõgenikel, kes kõik on oma kodust ja kodumaalt sunnitud põgenenud.

Nukrusega tuleb tõdeda, et inimkond ei ole aastatuhandete kestel õppinud midagi varasemate põlvkondade sõjakuse ja vägivallaga kaasnenud traagikast. Lohutav on siiski tõdeda, et põgeniku leiba on omal ajal maitsnud ka oma sünnilinnas võimutsenud vägivalla jalust pagunud jõululaps Jeesus.

Meile on tuttav evangelist Matteuse värvikas jutustus hommikumaa tähetarkade külaskäigust Petlemma, et kummardada vastsündinud Jeesust kui Kuningat ning kinkida talle kulda, viirukit ja mürri. Lootusrikka külaskäigu kirjeldusele järgneb aga dramaatiline jutustus kuningas Herodesse julmusest, mis ähvardas lõppeda kurvalt nii Jeesusele kui tema vanematele. Matteus jutustab: *Kui nüüd tähetargad olid lahkunud, vaata, siis ilmus Issanda ingel Joosepile unenäos ja ütles: „Tõuse, võta kaasa laps ja tema ema ning põgene Egiptusesse ja jää sinna, kuni ma sind käsin, sest Herodes tahab lapse üles otsida ja hukata!“* Siis Joosep tõusis, võttis lapse ja tema ema ning põgenes öösel Egiptusesse. (Mt 2:13–14)

Harva oleme jõulupühadel meenutanud, et Jeesus veetis pärast sündimist esimesed eluaastad põgenikuna Egiptuses. Püha Perekont naasis sünnimaale alles pärast türannkuninga Herodesse surma. Seekordsete jõulude ajal on 65 000 Ukraina sõjapõgeniku jaoks just Eestimaale selleks turvaliseks Egiptuseks, kust varju otsida, kuniks Kremli sõjaka agressori aeg ümber saab.

1944. aastal Stalini punaterrori eest kodust ja sünnimaalt põgenenud eestlased on meenutanud, et kõige suurem koduigatsus valdas neid just esimeste võõrsil veedetud jõulupühade ajal. Uuel asumaal maapaos olles ei tundud end kodus, et lähedaste ringis kogu hingest jõulurõõmu nautida. Väga harva olid pagulased jõuluõhtul teretulnud kohalike pühadelauda. Tegelikult olid ju kõik lootnud jõuda jõuluks koju...

Ka Eestimaal varjuvad põgenikud ei pääse veel seekord jõuluks koju. Et jõulud oleks tõelised kristliku armastuse pühad, kutsun eestimaalasi annetama jõulukingituse jagu rõõmu neile, kes on sunnitud tähistama jõule põgenikena Eestimaal. Paljudele meist on ka jõukohane jõululauda kattes lisada oma pere pidulistele Püha Perekonta liikmete jagu kostilisi, kelle jõululauale saame omalt poolt jõulurõõmu lisada. Leevendagu meie väike panus pisutki maapaos viibijate koduigatsust ning olgu tunnistuseks maarjamaisest külalislahkusest ja ligimesearmastusest.

Kinkigu Jõululaps rõõmu ja rahu kogu maailmale ning õnnistagu meid Issanda aastal 2023!

+Urmas Viilma

JÕULUD PÜHAL MAAL.

Intervjuu 28.12.2022 hommikul Lia ja Tiit Salumäega.

Milliseid muljeid tahaksite jagada?

Lia: Reis algas suure üllatusega juba Tallinnas. Läksime lennukisse ja vaatame, et keegi istub meie koha peal. See oli meie ristipoeg Thomas Andreas Pöder. Oli see juhus või Jumala poolt niimoodi korraldatud, aga ta oli meile nagu kaitseingel, kuni autojuht Tel Avivis meid üle võttis. See oli väga meeldiv üllatus, ta aitas meid väga palju. Piiri peal oli vaja oma pass robotile ette sõõta, inimesi seal polnud, ja siis saada väike sissesõidukaart, mida tuli igal pool reisi jooksul näidata, piiridel ja Palestiina piiri peal.

Kohale jõudsimise enne autojuhti, siis oli väike ärevus, et kas ikka tuleb. Saime natuke oodata ja siis tuligi üks vanahärra sildiga, ega meie ju ei tundnud teda ja tema meid ka mitte. Nii jõudsimegi väikeste sekeldustega kohale. See oli üks kristlik võõrastemaja evangeelse kiriku juures. Püha Maa on eriline koht, ootasime seda reisi terve aasta, sest Tiidul oli ammu plaan sõita sinna oma juubeliks. Püüdsin teda rahustada, et lähme siis järgmine aasta, juubel on ikka nii tähtis, et seda tuleb tähistada koos koguduse ja perega.

Üldiselt sujus reis kenasti, ilmad olid ilusad. Viimastel päevadel saime ka sellist vihma kogeda, mis oli tõesti võimas. Aga Sünnikirikus üllatas rahvamass, mis sinna jõulu ajaks koguneb. See on

muljetavaldav. Ja kui tõsiselt seda võetakse, Hauakiriku juures inimesed süvenevad ja palvetavad, kes seistes, kes lausa lamab seal hua juures, vastavalt temperamendile ja oma traditsioonidele, see on asi, mis puudutab. Hauakirikus on mitmeid uusi kabeleid korda tehtud, kuhu lubatakse minna, neid on seal kolmel eri tasandil. Nii pikalt pole me varem saanud seal olla, sest oleme käinud rühmaga, aga nüüd saime olla omaette ja käia kõik need pühad kohad läbi. Tänu Jumalale läks see reis meil seekord tõesti hästi korda.

Tiit: Ega ma veel oma mõtetes reisilt tagasi pole jõudnudki. Seekord oli reis natuke teistmoodi planeeritud. Käisin seal ka oma 60. sünnipäeva pidamas, aga see oli teine aeg ja minu ametki oli siis teine. Nüüd võttis meid vastu Luterliku Maailmaliidu endine president ja Püha Maa kiriku piiskop Munib, ta on juba emerituuris. Tema oli kõik meie jaoks läbi mõelnud, nii et käisime seda teed mööda, mida tema meile käia andis. Lia juba rääkis, et Thomas Andreas oli see ingel, kes aitas meid sisseminekul ning oli ka turvalisem minna sellele rännakule koos ristipojaga. Pidasime temaga koos ka sünnipäevalõuna Jeruusalemmas.

Meie elukoht seal oli Beit Jala. See on nagu suur ühine territoorium: Jeruusalemm, Petlemm, Beit Jala. Jeruusalemma sõites oli probleemiks, et pidime alati piiri ületamisel oma paberit näitama. Elasime tegelikult Palestiina alal ja sõit Petlemma oli seetõttu väga lihtne. Nii et üllatusi oli palju ja peab ütlema, et selle sõidu pärast tehtud eestpalved ei läinud mitte kurtidele kõrvadele. Just täna küsis keegi Facebookis, et kui ma saatsin sealt pilve pealt tervituse, kas siis Jeesus oli seal lähemal? Ei, Jeesus oli seal lähedal ja on siin lähedal. Meie elame samuti pühal maal, terve maa on püha, aga meile on olulised need ajaloolised kohad, kus Piibli sündmused on tegelikult toimunud. Nii et mina ütleksin, et kõik läks plaani järgi.

Mis üllatas teid seekord Iisraelis?

Lia: Ikka see suur-suur rahvahulk, kes sinna oli kokku tulnud. Tõesti tundus, et seal oli inimesi igast rahvusest ja igast usust sellel jõulu suurel päeval: moslemid ja inimesed väikeste lastega. Eurooplasi oli näha, väga palju oli kuulda saksa keelt ja ka vene keelt. Üllatus oligi see, et kõik sujus kuidagi väga hästi, terve reisi aja saime kogeda, et kõik oli otsekui organiseeritud.

Tiit: Mind üllatas või rõõmustas, kuidas see maa on edasi arenenud: tohutu suured uued kõrged hooned, tohutu palju ehitatakse, ja kogu see liiklus ja liiklustihedus. Oli näha, et inimesed olid kogu aeg tööde ja liikumiste juures. Näiteks see buss, millega me Jeruusalemmast Beit Jalasse sõitsime, oli nii täis, et seal sai vaevu seista ühe jala peal. Võib-olla ma ei mäleta nii täpselt viimast käiku 11 aastat tagasi, aga igal juhul on väga palju edasi läinud, pilt on muutunud. Ja ma ei märganud seal mingit suurt erinevust Palestiina riigi ja Iisraeli riigi vahel, need on rohkem poliitilised teemad. Selles mõttes on tegemist ikkagi raske piirkonnaga, et seal on koos maailma 3 suurelgiiooni. Reedel tähistavad islamiusulised oma püha päeva, laupäev on juutide sabbat ja kristlased on võtnud endale õiguse pühitseda pühapäeva, Issanda ülestõusmise päeva. Aga see kõik on seal suures pildis ja väga võimas vaadata: erinevad traditsioonid, juudi poisid oma patsidega ja kõik kaetud peadega. Jeruusalemmas on eraldi piirkonnad ja see tähendab, et Nutumüüri juurde pääsmine ja oma palve sinna panemine on keeruline. Nii et ega ühest nädalast pikemalt tegelikult polekski olnud võimalik seal olla.

Lia: Ma lisaksin veel Nutumüüri seoses, et sinna päris müüri äärde naisi ja lapsi ei lubata. Hakkasime koos minema seda käiku mööda, kus olid aiad ees ja aias sissepääsuava. Siis tuli üks mees minu juurde, rääkis midagi ja näitas, et tuleb minna sinnapoole, aia taha. See on jah nende traditsioon, et ikkagi mehed on need pühamad.

Miks me peaksime külastama seda maad?

Lia: See on raske küsimus. Eks igaüks peab endas selle ära tundma, kas tema jaoks on see tähtis. Mina soovitan küll, kel vähegi võimalik, see reis ette võtta ja seal ära käia. Et näha ja kogeda seda, millest meile Piibel räägib, seda ka oma silmaga vaadata.

Tiit: Minu jaoks on see koht, mis on otseselt seotud Kristuse eluga. Olla nendes samades kohtades nende samade mägede vahel ja elada seda. Meie oleme siin hoopis teise geograafiaga harjunud: et on tasane maa ja mägesid kuskil ei ole. Seal on vastupidi: tasast maad üldsegi ei ole. Võib-olla seegi on, mis kõnetab: meie oleme liiga tasase maa inimesed, tajume liiga vähe mägesid ja orgusid, aga elus ongi mäed ja orud ja nende vahel liikumine.

Muidugi, pühasid kohti peabki külastama. Järjest rohkem kasvab ju ka Eesti kui püha maa ja Püha Olavi traditsioonide külastamine. Praegu on reis Pühale Maale võimalik, see oli üle 3 aasta esimest korda niisugune võimalus. Koroona tõttu oli seni kõik kinni, inimesed elasid ainult oma hirmudes, ja nüüd oli see aeg möödas, meil ei olnud kuskil mingisuguseid piiranguid, ei nõutud mingeid teste ega maske ega midagi. Oli küll inimesi, kes kandsid maski, aga see oli täiesti nende endi otsustada. Nii et tere tulemast Pühale Maale.

Mille poolest on Iisrael teistsugune võrreldes teiste maadega?

Lia: Mis kohe silma hakkab, on muidugi loodus ja inimeste välimus. Aga mulle siiski tundus, et nad on sellised... leplikud seal. See on, mis välja paistab. Ma ei tea muidugi, kuidas kõik need probleemid seal mõjuvad, poliitilised ja usulised probleemid. Ja loomulikult kaubandus ja kauplemine; kes seal on käinud, see muidugi on näinud – tohutud hulgad, kaupa on nii palju, et jääb mulje, et seda ei jõua keegi ära tarvitada: igasugust toitu palju, maast laeni igasuguseid riideid... Ja muidugi veel see, ütleme maakeeli, et üsna räpane on nende kultuur, puhtust seal eriti ei näinud.

Tiit: Kommunikatsioon. Ma võin Haapsalu tänavat mööda kõndida, ega keegi minuga rääkima ei tule. Seal peatab sind iga ärimees ja ütleb: tule sisse, räägime juttu! Suhtlemine on seal ikkagi hoopis teine ja neid suhtlemisi ei tule sugugi karta. Seal ei ole nii, et kui temaga rääkima hakkad, siis pead kohe midagi ka ostma. Vahel pärast mõtled küll, et oleks ju võinud. Eestlane ei räägi, eestlane ei suhtle. Muidugi enamasti ta sõidab autoga mööda, ega ta saagi väga palju öelda, aga seal autodki suhtlevad kogu aeg omavahel, signaal ja undamine käib kogu aeg. Ja muidugi kogu see elutempo ja -rütm on ikka hoopis teine kui meil.

Ja veel: teid ei ole jalakäijate jaoks. Meie hotelli juurest alla minnes pead sõidutee äärt mööda käima, kui autod kihutavad mööda. Jalakäijale niisuguses piirkonnas mõeldud ei ole, jalakäijale mõeldakse ostupiirkondades: Jeruusalemmas need suured tänavad, Petlemmas suured müügitänavad. Aga meie hotelli juures pidi vaatama, et sa auto alla ei jää.

Mida me võiksime juudi rahvalt õppida?

Tiit: Meie ei olnud seal seekord juudi rahva külalised, meie sõidu eesmärk oli teine. Ma olen varem küll olnud ühenduses sealsete rabidega, sest minu esimene õpetaja sel alal oli Tallinna juudi koguduse rabi Gurevitš, kes õpetas mulle heebreake kultuuri, sellest ajast need kontaktid. Aga sel korral me ei käinud ka mitte üheski sünagoogis. Oli see puudus või ei olnud, aga meie reisi eesmärk oli palverännak: Kristus, Tema sünni ja surma hetked. Me ei käinud läbi Tema teid ja ka Surnumere äärde ei läinud, nii et meie reisi seekordne eesmärk ei olnud juudi traditsiooni ja kultuuriga tutvumine.

Kas põhimõtteliselt oleks võimalik Kristust kuulutada ja kristlikku elu elada, toetudes ainult Vanale Testamendile? Palume ka põhjendusi.

Tiit: No sellele on väga lihtne vastata: loomulikult. Ega Uus Testament midagi ei lisa sellele, mis Vanas Testamendis kirjas on. Minu Vana Testamendi professor ütles ikka, et on üks Piibel ja kõik see, mida Uus Testament räägib toimunud sündmustest, on ju Vanas Testamendis üksikasjalikult kirjas tulevaste sündmustena. Nii et minu jaoks on Piibel tervik.

Kas on midagi sellist, mis juutidele on väga oluline, aga mida kristlased ei väärtusta või peavad vähetähtsaks? Kas kristlased on midagi selle vähesse tähtsustamise läbi kaotanud või hoopis võitnud?

Tiit: Lähen tagasi aega üle 50 aasta, kui minu jaoks juudi kultuur tegelikult avanes. Ja toidu tegemise kultuur, see, kuidas ma võisin rabiga koos koššer toitu teha. Kuidas ta võttis mind vastu oma kodus ja oli Haapsalus ka meie külaline. Meie jaoks oli Piibel tervikuna oluline, maailma loomisest kuni praeguseni. Rabi õpetusest on mees Pühakirja austamine, Pühakirja lugemine. Siis see, kuidas me tegelikult elame, aegade olulisus, kuidas sa sünagoogi minnes käitusid, millised raamatud sa välja võtsid. Aga seekord ei olnud meie reisi eesmärk mitte Jeesuse pärisrahva kultuuritraditsiooni, vaid Tema õpetuse ja Tema elu tundma õppimine.

Piiblit uurides on minule väga oluline selle terviklikkus. Ja mina ei näe kuskil mingit vastuolu Piibli raamatute vahel. Asjad olid lihtsalt nii, nagu Johannes või Luukas või Matteus või Markus seda nägi ja mida Paulus kirjutas sündmuste kohta. Aga sõnum on tegelikult täpselt sama. See, mis sündis, oli ajaliselt kõik täpselt ette määratud: nii mitu põlvkonda ja nii mitu põlvkonda; mitte midagi maailmas ei ole juhuslikku. Ja mida ma samuti seal rõhutasin, ka iseenda jaoks: juba see minek, kui sa lähed

oma sünnikohast või kodupaigast sinna, kus need sündmused peavad toimuma. See oli juba rännak, see oli ka Joosepile ja Maarjale rännak. Ja koha leidmine: paremat kohta ei oleks saanud üldse olla. Oleks see olnud mingisugune tolleaegne hotell või võõrastemaja, siis seda praeguseni alles ei oleks. Nii et terviklikkuse pilt on see, mis on minu jaoks väga oluline.

Aime Animägi, Karin Karjane

Kohtumine Petlemma linnvalitsuses

Lõunasöök koos piiskop Munibiga

Sünnikirikus Petlemmas koos meie lastekiriku tähega.

Petlemma linnaväljakul suure kuuse juures.

DETSEMBRIKUU PIIBEL KÖÖGIS.

2022 aasta viimane Piibel köögis toimus õpetaja Kristel Engmani armsas kodus Nurga talus, tema pidas ka piiblitunni. Teemaks olid nagu ikka sel hooajal emotsioonid.

Lugesime Piiblist erinevaid kirjakohti ja leidsime, milliseid emotsioone oli nendes kirjeldatud.

Arutlesime, millised on emotsioonid praeguses maailmas: ärevus, hirm, teadmatus tuleviku ees, rahutus, lootusetus jne.

Kes annab meile vastused, kust võime saada abi ja kes meile saaks abi anda?

Teejuhiks saab olla Piibel ja ainus, kes suudab aidata, on Jumal.

Kui inimestele võib tunduda, et tunneli lõpus ei ole enam valgust, siis Jumal on see, kes annab lootuse.

Rääkisin ühe seiga, mis juhtus mul tööl. Meil oli lasteaias värvide nädal ja näitasin lastele, kuidas saadakse musta värvi. Segasime kõik värvid kokku. Lapsed imestasid, kui tumedaks värv muutus.

„Must ei ole ilus“, arvas üks laps, „see on nii tume.“

Teine laps vaatas seda ja ütles: „Aga seal on valge ka sees, ma ise nägin, kui õpetaja pani.“

Kõiges selles segaduses, ebakindluses ja hirmus on Jumal leitav ja Tema annab meile lootuse alati.

Märkame neid, kes vajavad abi, räägime Jumalast, see on meie ülesanne selles maailmas. Tunneli lõpus ON valgus – armastav Jumal.

Söögiks valmistasime kala Iisraeli moodi ja hummust. Toit oli väga maitsev ja piiblitund kosutas hinge.

Järgmine kord saame kokku juba uuel aastal, 14. jaanuaril, kell 12. Ka seekord toimub Piibel köögis õpetaja Kristeli kodus Nurga talus. Ootame kõiki!

Sirje Jätsa

Retseptid.

Hummus ehk kikerhernepasta. Allikas: <https://nami-nami.ee>

Vaja läheb: 400 g purk kikerherneid; 4 sl oliiviõli; 2-4 sl tahiini seesamipastat; 1 tl jahvatatud vürtsköömneid; veidi peenestatud küüslauku soovi korral; 1 sidrun; soola ja musta pipart.

Valmistamine:

Suru kikerhersed, veidi vett, sool, pipar, sidrunimahl ja vürtsköömned ja/või küüslauk puruks (nt köögikombainis).

Lisa oliiviõli, maitsesta soovi korral tahiiniga (siis saad *hummus bi tahini*) ja pane segu kaussi.

Kui hummus on liiga paks, siis sega juurde veidi vett või oliiviõli. Õige hummus peaks olema kreemjas ja pehme, ent mitte vedel.

Serveeri röstitud pika saia või pitaleivaga, kuid hummust võib kasutada ka nt keedetud munade täitmiseks. Kaunistamiseks võid kasutada paprikapulbrit, sumahhi (äädikapuu kuivatatud ja jahvatatud marjad), hakitud maitserohelist, peenestatud vürtsköömneid, keedetud kikerherneid vm.

Kala Iisraeli moodi. Allikas: <https://tuuliretseptid.ee>

Vaja läheb: 1 kg valge kala fileed (ideaalis turska, aga sobib ka haug, ahven, siig, tilapia, paltus); 1 kg tomatit; 1 küüslaugupea (või rohkem); 2 suuremat punast paprikat; ohtralt värsket koriandrit; maitsestamiseks kokku segatult jahvatatud koriandrit, vürtsköömneid, kurkumit, tšillipipart, suutsutatud paprikat vm maitseaineid; soola ja pipart.

Valmistamine:

Tükelda tomatid viiludeks. Laota panni või poti põhja kiht tomatit. Soovi korral võid tomativiilude alla veidi oliiviõli lisada. Puista peale kiht tükeldatud küüslauku ja hakitud koriandrit. Lisa ka tükeldatud paprika. Puista peale soola ja pipart. Sega vürtsid soolaga ning keeruta kalatükke vürtsi-soola segus. Lao kalad tomati-paprika kihile.

Laota kala tükkidele kiht viilutatud tomateid, hakitud küüslauku ning hakitud koriandrit. Kui sul on väiksem pott, siis korda kihte samas järjekorras, kuni kogu tooraine on potti või pannile ladustatud.

Kuumuta pliidi esmalt kõrgel kuumusel ja hiljem kuumust veidi alandades 15-20 minutit. Serveeri riisi või pitaleivaga.

HAAPSALU KOGUDUSE 21. TEENETEMÄRGI SAI ALEKSANDER MIHELSON.

Haapsalu kogudus tähistas 27. detsembril kontserthalvusega oma nimipühaku evangelist Johannese päeva. 2003. aastal alguse saanud tava kohaselt andis koguduse õpetaja piiskop Tiit Salumäe üle koguduse teenetemärgi, mille tänavu pälvis Aleksander Mihelson.

Aleksander Mihelsoni restaureerimisfirma Resteh on Haapsalu koguduse ammune koostööpartner.

„Resteh vahetas ja korrastas mullu suvel Haapsalu Jaani kiriku torni puidust kandekonstruktsioonid, uuendas tornikiivri roovituse ja kattis tornikiivri uue plekiga,” kirjeldas Salumäe viimast suuremat tööd. „Aleksander Mihelsonil oli seejuures juhtiv roll, mida ta täitis teotahte, kohusetunde ja heatahtlikkusega.”

2000. aastal asutatud Resteh on restaureerinud paljusid kirikuid ja mõisaid nii Läänemaal kui ka mujal, sh Haapsalu toomkirik, Jaani, Kullamaa, Ridala, Vormsi, Piirsalu jmt kirikud; samuti taastanud Rooslepa kabeli. Restehi tööd leiab Pürksi, Räägu, Uuemõisa, Saare, Lihula ja Vatla mõisas, aga ka Padise, Raikküla ja Kuusiku mõisas. Restehi tehtud on ka riigikogu spordiruumid Toompeal, Laikmaa paviljon Krahviaias, pereelamu Raudtee 16b Haapsalus. Viimane tunnistati 2017. aasta parimaks ehituseks Haapsalus.

Resteh ei restaureeri üksnes kirikuid ja mõisaid, nad on laiendanud ka vanu sadamaid, nt Puijes ja Österbys. Sel aastal tegi firma korda raudteemuuseumi veduri.

Muinsuskaitseamet tunnustas Mihelsoni juhitud Restehi tööd 2017. aastal hea restauraatori tiitliga. Kliendid hindavad tema vastutulelikkust ja abivalmidust ning oskust selgitada lihtsalt ja arusaadavalt, mis on traditsiooniliste materjalide ja töövõtete eelised.

Johannespäeva kontserthalvusel osalesid ka külalised meie eestpalvekogudusest: Puhja koguduse õpetaja Tiit Kuusemaa koos koguduse muusikutega. Tervituse ütles Valga praost Mart Jaanson.

Aleksander Mihelson: pelgalt raamatust restaureerimist ei õpi.

Kui palju ehitajaid tähele pannakse, tänatakse ja kiidetakse?

Ei oska kohe vastatagi. No ikka tunnustatakse, aga ega me ole harjunud, et kui mingi asi saab valmis, siis järgnevad suured tänud.

Kui keeruline oli tänavune Jaani kiriku torni remont?

Keeruline. Tornikiivri alumine puitkonstruktsioon oli täiesti mäda, pidime leidma ebatüüpseid lahendusi. Kiivrit tuli 20-30 cm tõsta ja teha alla erikonstruktsioon.

Kes selliseid erilisi lahendusi pakub, kas nutikad projekteerijad või firmajuht?

Restaureerimisel ei ole kümnete kaupa abilisi võtta. Firma juht mõtleb välja lahendused, teeb tööjoonised ja mehed viivad ellu. Selleks on vaja ehitusinseneri diplomit, aga ka palju kogemusi. Pelgalt raamatust restaureerimist ei õpi.

Kui palju restaureerijail praegu tööd jagub?

Aina vähem, nagu kõigil. Paljud tõmbavad tegevust koomale, peame ka arvestama, et uus aasta ei tule parem kui tänavune. Kehvi aegu on ennegi olnud, aga oleme kuidagi pinnale jäänud. Restaureerimine on välja aidanud.

Mis tööd on praegu käsil?

Tegeleme uusehitustega, ehitame eramaju. Mõnele restaureerijale see meeldib, mõnele mitte. Restaureerija on üldehitaja, kes õpib juurde ajaloolisi võtteid, töö nõuab nikerdamist ja kogemusi. Uut maja tehes pole endal vaja palju mõelda.

Lehte Ilves

Aleksander Mihelson

Sündinud 18. juunil 1951.

1977 lõpetas Tallinna Polütehnilise Instituudi ehitusinsenerina.

1977-1991 Haapsalu KEK-i töödejuhataja ja ehitusosakonna juhataja. Seejärel töö mitmes ehitusettevõttes.

2000 asutas restaureerimis- ja ehitusfirma OÜ Resteh, mida juhib tänini.

RAHU MAA PEAL, INIMESTEST HEA MEEL.

Need on sõnad jõuluevangeeliumist, samuti pisitilluke osa Camille Saint-Saënsi „Jõuluoratooriumi“ tekstist. See imekaunis teos kanti 11.12.2022 ette Haapsalu toomkirikus. Nagu varasematel kordadel (2007. ja 2015. a) osalesid projektis harrastuskoorid, solistidena professionaalsed lauljad ja orkestrina Haapsalu muusikakooli kammerorkester Lehari Kausteli juhatusel. Kooridest olid tegevad meie koguduse Toomkoor ja osa segakoorist ning naiskoor Kaasike; Harjumaalt ulatasid „abikäe“ Kiili kammerkoor, Viimsi koguduse kammerkoor ja Tallinna toomkoguduse koor „Laudate Dominum“. Teose lõpuosas andis „mehelikku“ tooni juurde ka Haapsalu poistekoor. Võrratud soolopartiid olid sopran Triin Eliis Sülla, metsosopran Tuuri Dede, alt Eva Maria Shepeli, tenor Mati Turi ja bariton Atlan Karbi kindlates kätes (häältel). Orkestris mängisid kõrvuti muusikakooli õpetajad ja õpilased ning organist Kristel Aer ja harfist Marietta Mark.

Detsembris enne talvist pööripäeva päev veel lüheneb, ometi teame, et varsti saab valgus võidu pimeduse üle. Palju on räägitud sellest, et õnnelikud on need, kes suudavad luua valgust enda sees ja seda ka väljapoole kiirata. Muusika on kindlasti üks moodustest (hinge)valguse loomiseks. Ja kuigi aasta 2022 tõi ka palju murettekitavaid sõnumeid, oli see kontsert kindlasti valguse ja rahu saadikuks,

mis aitas vähemalt tunnikeseks õnnelikud emotsioonid esiritta. Igatahes väljendas kirikutäis rahvast seda oma tugeva ja sooja aplausiga.

Tiia Laar

KÕIKJALT KOSTAB SU KÕNE.

**„Rändaja, tõtta ja vii Lakedaimoni rahvale teade:
täitsime töotuse siin, langenud viimseni me.“ Simonides.
„Ole ustav surmani ja ma annan sulle elupärja!“ Jeesus Kristus (Ilm 2:10).**

Simonides oli 6.-5. saj eKr elanud vanakreeka luuletaja, üleva lüürika tähtsaim esindaja, pärit Keose saarelt. Ta on kirjutanud ka nutulaule ning teda peetakse epigrammižanri loojaks. Rahvasuus on tuntud paljud tema epitaafid; siin ära toodud epitaafi Termopüülide lahingus hukkunud spartalaste mälestuseks on eesti keelde tõlkinud Johannes Semper.

Hellenistliku Aleksandria teadlased lisasid Simonidese 9 lüürlise luuletaja kanoonilisse nimekirja, kelle loomingut nad pidasid uurimise vääriliseks. Gotthold Ephraim Lessing, 18. saj pKr elanud valgustusajastu filosoof ja publitsist, nimetas teda „kreeka Voltaire’iks“. Simonidese üldine tuntus võlgneb paljugi tema kohta levinud jutustustele, millest osa on tõsilood ning osa legendid: ta olevat olnud üks targemaid inimesi; ta olnud ahne koonerdaja; ta leiutas mnemoonika süsteemi; ta oli mõnede kreeka tähestiku tähtede (ω, η, ξ, ψ) leiutaja. Samas oli Simonidesel vaieldamatu mõju kreeka klassikalisele ajastule; oma kuulsuse poeedina saavutas ta tänu oskusele kujutada inimelu tüüpilisi olukordi mõjuva lihtsusega. Vanarooma retoorik Quintilianus (55-100 pKr) ütles tema kohta: „Simonidese stiil on lihtne, kuid keelekasutus tabav ja võluv.“

Simonides pooldas sallivat, humanistlikku maailmavaadet, mis väärtustas siirast headust ning tunnistas tohutut survet, mida igapäevane elu inimestele avaldab. Selline suhtumine ilmneb tema luuletuses, mida tsiteeritakse Platoni dialoogis *Protagoras* ja mida peetakse Simonidese ainsaks tervikuna säilinud luuletuseks: „Mehe jaoks on kindlasti raske olla tõeliselt hea – / täiuslik käte, jalgade ja mõistuse poolest, / valmistatud ilma ühegi veata; / ainult Jumalal võib olla see privileeg; / aga pelgalt mehena / ei saa ta kuidagi vältida olemast halb, / kui mingi tohutu katastroof ta maha paiskab. / Iga inimene on hea, kui elu kohtleb teda hästi, / ja halb, kui see kohtleb teda halvasti, / ja parimad meist on need, keda jumalad kõige rohkem armastavad. / Kuid minu jaoks ei vasta tõe le Pittacuse sõnad, / isegi kui ta oli tark mees: /ta ütleb, et „hea olla on raske“. / Minu jaoks on mees piisavalt hea seni, / kui ta järgib seadust, / teeb vahet tõel ja valel, / teeb oma mõistusega linnale head, / on korralik mees. / Kindlasti ei leia ma sellisel mehel süüd. / Rumalaid lollpäid on ju lõputult. / Mina arvan: kuni mees ei tee midagi häbiväärset, on kõik korras. / Seega ma ei kavatse oma lühikest elu / raisata mõttetule ja rumalale lootusele, / millegi otsimisele, mida lihtsalt ei saa olla – / täiesti laitmatut meest – teda pole, / mitte meie, surelike seas, / kes peavad oma leiva maa käest välja võitlema. / Muidugi, kui juhtun sellisega kokku puutuma, / annan kindlasti teada. / Kuni ta tahtlikult kurja ei tee, / kuulub minu austus ja armastus igale mehele. / Kuid isegi jumalad ei suuda vajadustele vastu seista.“ (Ingliseelse tõlke järgi, mille on 2008 vanakreeka keelest teinud Adam Beresford.)

Termopüülide lahing toimus 480. a eKr Termopüülide maakitsusel vanakreeka linnriikide ühendväe ja Pärsia suurriigi kuninga Xerxes I armee vahel. Kreeklaste väejuhiks oli Sparta kuningas Leonidas I. Lahing toimus osana II Pärsia sõjast ning kestis 3 päeva.

I Pärsia sõja, mille algatas Pärsia suurvürk Dareios I, võitsid kreeklased 490 eKr otsustavas Maratoni lahingus, lüües anastajatest pärslased Kreekast välja. Aastal 480 eKr otsustas Dareios I poeg Xerxes I vallutada kogu Kreeka. Sama aasta augustis või septembris asus umbes 7000-meheline kreeklaste armee Termopüülide maakitsusel kaitsepositsioonile. Pärslaste armee koosnes kaasaja ajaloolaste hinnangul umbes 120 000 – 300 000 mehest (antiiksete allikate põhjal rohkem kui 2 miljonist). Kreeklased püsisid oma positsioonidel, lüües tohutus ülekaalus vaenlase edukalt tagasi. Lahingu teisel päeval soostus kohalik elanik Ephialtes Trachisest tasu eest näitama pärslastele mägiteed, mille kaudu vaenlane pääses kreeklaste lahingurivi taha. Kuuldes reetmisest ja mõistes, et kreeklaste positsioone pole enam võimalik kaitsta, saatis kuningas Leonidas suurema osa Kreeka

armeest tagasi lõunasse ning jäi ise 300 spartalase ning 700 thespialasega nende taganemist katma. Leonidas ja 1000 kreeka sõdurit võitlesid järgnenud lahingus kuni hukkumiseni. Antiikajast tänapäevani on Termopüülide lahing olnud sõjalise ja mitte ainult sõjalise vapruse sümboliks.

PIIBLIVIKTORIIN.

1. Viha võib kergesti muutuda vihkamiseks, seepärast mõned kristlased arvavad, et viha on „keelatud emotsioon“ ja viha tundmine on patt. Kas Jeesus tundis viha?
2. Kui astume vastu inimestele, kes teevad kurja, vajadusel isegi jõudu rakendades, et nad lõpetaksid oma kurjade tegude tegemise, siis kelle vastu me võitleme?
3. Prohvet Jesaja kasutab oodatava Messia kohta tiitlit Rahuvürst. Oleme harjunud mõtlema, et Jeesuse eesmärk oli rahu loomine inimeste vahel iga hinna eest, mõistes rahu sõja ja võitluse puudumisena. Ühes oma väga tuntud ütluses Jeesus kutsus üles võitlusele, mis näitab ilmekalt, et Tema toodud rahu on hoopis midagi muud kui sõja puudumine inimeste vahel. Millises ütluses?
4. Jeesuse 3 kõrbekiusatust võtavad kokku kõik inimlikud kiusatused: himu füüsiliste naudingute ja materiaalsede hüvede järele; himu au ja kuulsuse järele; himu võimu järele. Himu on üle Jumala seatud piiri läinud vajadus, mis seetõttu on muutunud hävituslikuks. Siiski vajab iga inimene nii materiaalseid hüvesid, kaasinimeste tunnustust kui ka autoriteeti valdkonnas, kus ta tegutseb. Kõike seda palume Jumalalt ühes palves, mis kuulub Meie Isa palve koosseisu. Millises?
5. Mis on saatana peamine relv inimeste eemale juhtimiseks Jumalast?

1. Jah (Mk 3:5; vt ka Ef 4:26).

2. Deemonlike jõudude vastu (Ef 6:11-12).

3. „Ma ei ole tulnud tooma rahu, vaid mõõka“ (Mt 10:34).

4. Meie igapäevast leiba anna meile tänapäev! (Mt 6:11; vt ka Mt 4:1-11 ja Lk 4:1-12).

5. Valetamine (Jh 8:44).

KA NII VÕIB JUHTUDA.

„Kas te ei tahaks lasta oma mehe eest hingemissat pidades?“

küsib preester leseks jäänud talunaaiselt.

„Ei!“ ütleb too kindlalt.

„Kui ta on taevas, siis pole tal seda enam tarvis.“

Kui ta on pörgus, siis pole tal sellest enam kasu.

Ja kui ta on puhastustules, siis küll temasugune selle ära kannatab.“

JUHTSALM, MÕTISKLUS JA PALVE.

Aga teie olete need, kes minu juures on püsinud mu kiusatustes. Lk 22:28

Evangelist Luuka tunnistuse järgi pidas Jeesus oma jüngritega viimast ühist õhtusöömaaga, viitas, et üks neist annab Ta ära ja siis tõusis jüngrite hulgas vaidlus, kes neist on suurim. Jeesus selgitas, et kuningad ja valitsejad kasutavad oma võimu inimeste kallal vägivallatsemiseks, aga Tema jüngrite seas ei tohi nii olla: suurim olgu nagu noorim ja juht nagu see, kes teenib. Meenutame, et Jeesus kinnitas oma mõtet ka teoga: pesi jüngrite jalgu nagu kõige alam ori; Luukas ise sellest ei kirjuta, küll aga Tema armastatud jünger Johannes. Nende kahe tunnistuse põhjal on üsna kindel, et Pühal Õhtusöömaajal kerkis üles küsimus: kes on suurim? Just selles situatsioonis ütles Jeesus sõnad: „Aga teie olete need, kes minu juures on püsinud minu kiusatustes.“

Evangelistid Matteus ja Markus tunnistavad, et vahetult pärast seda, kui Jeesus oli ette kuulutanud oma kannatusi, surma ja ülestõusmist, esitasid Sebedeuse pojad Jaakobus ja Johannes oma palve: Jeesus seadku nad oma riigis üks paremale ja teine vasakule kaele. Samuti kinnitab Markus, et kui Jeesus kuulutas ette oma surma ja ülestõusmist ning jätkas teed, jäid jüngrid Temast pisut maha, et

vaielda selle üle, kes on suurem taevariigis. Kui Jeesus pärast küsis, mida nad omavahel arutasid, jäid jüngrid vait, sest neil oli piinlik.

Mida mõtles Jeesus oma sõnadega: teie olete püsinud mu juures minu kiusatustes?

Teame, et kurat pakkus Jeesusele 3 ahvatlevat asja: füüsilisi naudinguid ja materiaalseid hüvesid, au ja kuulsust ning võimu. Jeesus keeldus, sest Ta teadis juba, et Tema tee on ristitee, enese salgamise ja enesele suremise tee. Ometi pidi Temagi kõrbeüksinduses endas selgusele jõudma: et sellised soovid on vahel Temaski nagu igas inimeses, et rikkuse, au ja kuulsuse ning võimu omamine teeb elu selles maailmas võrratult kergemaks, kuid viib vältimatult Jumalast eemale – just sel põhjusel, et selle maailma vürst on kurat: valetaja ja tapja. Langenud inimene, võttes kuradilt vastu need hüved, lihtsalt ei suuda neid Jumala tahtmisega kooskõlas kasutada ja käsitada, temast saab kuradi teener. Jeesuse tee saigi olla ainult ristitee, Tema tõeliste jüngrite tee saab olla ainult ristitee.

Me teame, mis oli Jeesuse suurim kiusatus – Ketsemani, kus Ta suurimas hingehädas hüüdis: „Isa, kui võimalik, võta see karikas minult ära!“ Kohutavaim asi, mis siin maailmas saab olla, on see, kui Jumal hülgab inimese: sest inimene ise ei soovi olla Temaga. Aga kui Jumal hülgab oma Poja, kes Teda südamest armastab – see on midagi äärmiselt kohutavat, kuigi Poeg teab, et see ei kesta igavesti, vaid et Isa äratas Ta kolmandal päeval üles.

Jeesuse kiusatused olid samad, mis meil kõigil: vältida valu ja kannatusi, vältida eriliselt kohutavaid kannatusi – hingepeina ja igavest surma –, muuta oma elu siin maailmas kergemaks ja kuradi eriliselt kavalalt ahvatluse tulemusena („KUI sa oled Jumala Poeg, siis...“) õigustada oma valesid valikuid Jumala tahtega: kui saan rikkaks, kuulsaks ja võimule, saan teenida Jumalat ja kaasinimesi aidata!

Jeesuse 12-st jüngrist 11 püsisid oma Issanda juures Tema kiusatustes: nad õppisid Tema kiusatustest, Tema valikutest, Tema kannatustest ja tunnistasid need oma südames õigeks. Nad küll jätsid kõik surmahirmus Ta maha, kui nende Issand Ketsemanis vangistati: risti all oli ainult jünger Johannes, ustavaim jünger Peetrus salgas kannatuste ööl oma Issanda; nad kõik olid kõikuvad, vähese julgusega, napiarulised, liiga tormakad või liiga inertsed, tähtsust täis ja vahel riikad – aga nad kõik püsisid Issanda juures Tema kiusatustes ja võitsid oma kiusatused oma Issanda eeskujul ja Tema abiga. Sest nende süda oli Jeesusega. Neile meeldis Jeesus, Tema mõtteviis, Tema teod, Tema valikud, Tema ristitee – või pigem, et Ta kõigele vaatamata valis ristitee. Ka neile 11-le sai osaks samasugune ristitee, mille nad vapralt lõpuni käisid, nii nagu Issand kellelegi käia andis.

Lisan mõtisklusele palve, mille on sõnastanud nii Optina kloostri kui meie Revaliga seotud usumees Filaret ning tõlkinud meie koguduse praktikant Siim. Siim lubas seda kasutada, kuid kahtles, kas tõlge on piisavalt hea. Siiski tundub, et küsimus pole tõlkija sõnavalikus, vaid Jeesuse Vaimus, kes meile palve sisu avab ja meie südamed ühte liidab. Optina kloostri elanikud teadsid liigagi hästi, mis on ristitee.

**Issand, ma ei tea, mida Sinult paluda,
sest vaid Sina tead, mida ma vajan.
Sina armastad mind enam, kui ma ise oskan end armastada.
Issand, anna mulle seda, mida ma ei oska ise Sinult paluda.
Ma ei tihka paluda Sinult Su risti ega lohutust.
Ma seisan Sinu ees avatud südamega,
Sina näed mu puudujääke, näed neidki, mida ma ise ei adu.
Vaata siis ja tee minuga seda, mida Sa oma armus õigeks pead.
Löö mind ja ravi mind, heida mind alla ja tõsta mind jalule!
Ma alistun ja vaikin Sinu tahte ees, Sinu teed on minule hoomamatud.
Ma pakun end Sinule, jäägitult!
Õpeta mind palvetama.
Palveta Sina ise minus!
Aamen.**

Karin Karjane

SÜNNIPÄEVAD JAANUARIS.

2. jaanuar	Riina Teller	
4. jaanuar	Inga Teppor	
	Heli Aarsalu	83
	Anne-Mai Jalakas	
5. jaanuar	Elfriede Vihterpal	92
	Ronja Soopan	
	Hanna Marii Sisas	
10. jaanuar	Tamara Pajo	83
	Aili Kaur	55
	Julia Jätsa	30
11. jaanuar	Sebastian Salumäe	
12. jaanuar	Aliida Võhma	96
	Siim Gontmacher	
13. jaanuar	Hans Joosep Lõhmus	
16. jaanuar	Elar Võeras	
	Martten Soome	
18. jaanuar	Alari Truuver	
	Elena Kõivastik	
20. jaanuar	Riina Lõhmus	50
	Jaanus Kõuts	
21. jaanuar	Heli Kaljulaid	
	Gerda Järvsaar	
22. jaanuar	Ravel Öövel	
23. jaanuar	Jasper Oja	
25. jaanuar	Marko Kasepalu	
	Kirsi Rank	
	Evelin Korjus	
27. jaanuar	Renee Logberg	
	Meriliis Leemet	
31. jaanuar	Elo Jürise	
	Vendo Jugapuu	
	Matteus Kalda	

PALJU ÕNNE JA ÕNNISTUST SÜNNIPÄEVALASTELE!

MEENUTUSI DETSEMBRI KUUST.

Do-Re-Mi laulustuudio kontsert 18. detsembril toomkirikus. Dirigent Anne Pääsuke.

Lastekiriku näidend "Kus on Petlemm?" Lavastasid Maria Strauss ja Sirje Jätsa. Heli Rahel Strauss.

25. detsembril laulis segakoor Sonore Kaja Avila juhatusel

Arsise jõulukontsert "Meie 30ndad jõulud" 25. detsembril. Juhatas Aivar Mäe.

EELK HAAPSALU PÜHA JOHANNENE KOGUDUS.

KOGUDUSE KANTSELEI. Kooli tn 6, on avatud kolmapäeval ja reedel kell 10-14.
Kohtumine koguduse õpetaja piiskop Tiit Salumäega palutakse kokku leppida telefon 5280635.

Telefon kantseleis 4737166
Õpetaja 5280635
E-post haapsalu@eelk.ee
Koduleht <http://www.eelk.ee/haapsalu/>
Aadress Kooli 6, 90501 Haapsalu
Pangakonto IBAN EE811010602003965006 EELK HAAPSALU PÜHA JOH.KOGUDUS
Arvelduskonto (SEB);
IBAN EE442200001120274032 EESTI EVANGEELSE LUTERLIKU
KIRIKU HAAPSALU PÜHA JOHANNENE KOGUDUS (SWEDBANK).
Registrikood 80210533
Koguduse infokiri Johannese Sõnumid saadetakse soovijaile e-postiga. Kui soovid, et infokiri
tuleks ka Sinu e-posti aadressile, siis palun anna oma soovist teada haapsalu@eelk.ee
Diakoonia annetumüük on avatud K ja R kl 10 - 13.
Eesti kiriku elust saab lugeda <https://e-kirik.eelk.ee/>, <http://eelk.ee/> ja <http://www.eestikirik.ee/>
Jaani kirik on avatud teelistele vastavalt kokkuleppele.
Toomkirik on avatud pühapäeviti kell 10 – 12.30. Piiskopilinnuse muuseumi kaudu saab kirikut
külastada K – L 11 – 16, P 13 – 16.
Koguduse külalistele on kirik avatud ettetellimisel haapsalu@eelk.ee
Piiskopilinnuses toimuvate ürituste kohta vt lähemalt: <http://www.haapsalulinnus.ee>

TOIMETUS.

Tiit Salumäe	E-post: tsalumae@yahoo.com 5280 635.
Kristel Engman	E-post: engmankristel@gmail.com
Lydia Kalda	E-post: lydia.kalda@hotmail.com .
Lia Salumäe	E-post: salumae.lia@gmail.com 53039 835.
Lehte Ilves	E-post: lehte.ilves@gmail.com
Karin Karjane	E-post: karin.karjane@mail.ee
Maria Strauss	E-post: mariastrauss@gmx.de
Aime Animägi	E-post: aime.animagi@mail.ee
Teno Ilves	E-post: teno.ilves@gmail.com

Koguduse häälekandja ilmub alates septembrist 2008. Täname kõiki, kes on toimetuse küsimustele vastanud. Ootame lugejate kaastöid, küsimusi ja soove, millest järgmistes Johannese Sõnumites lugeda soovitakse. Palume teie abi, et Johannese Sõnumid jõuaksid võimalikult paljude huvilisteni. Teatage soovijate e-posti aadress koguduse kantseleisse.

